

**CERKEV
VSEH
IN ZA
VSE**

**VKLJUČEVANJE INVALIDOV
V ŽIVLJENJE CERKVA
NA SLOVENSLEM**

NAJŠIBKEJŠI ČLEN

Pred leti je bila na televiziji oddaja z naslovom: Najšibkejši člen. Glavni poudarek oddaje je bil v tem, da so odpadali posamezni sodelujoči v oddaji, dokler ni ostal samo tisti, ki je bil najboljši. Bil je najbolj sposoben. Odgovoril je na največ vprašanj. »Preživel« je največ preizkušenj. Nikoli ni zaslišal izključujočih besed voditeljice oddaje: »Najšibkejši člen. Adijo.«

Ta oddaja je bila neverjetno zvest posnetek sodobne družbe. V njej imajo svoje mesto ljudje, ki so mladi, uspešni, ki so učinkoviti in sposobni reševati probleme, ki so sposobni preživeti. Po drugi strani pa v njej nimajo mesta ljudje, ki so na kakršen koli način ovirani v vstopanju v okolje družbe, v katerem imajo prednost vse zgoraj naštetih sposobnosti. Preprosto lahko ugotovimo, da invalidi v družbi, v kateri bi vladala pravila oddaje, ki sem jo omenil na začetku, ne bi imeli nobene možnosti, da preživijo. Ne glede na to, na kakšen način jih je bolezen omejila, bi zelo hitro slišali izključujočo besedo: »Najšibkejši člen. Adijo.«

V takšen miselnem okviru najšibkejši člen pomeni, da družba kot taka lahko dosega take rezultate, kakršne lahko dosega njen najšibkejši, najpočasnejši in najbolj nesposoben član. Če družba takega posameznika odstrani, postane hitrejša, močnejša in sposobnejša. Kako zapeljiva je torej skušnjava »najšibkejšega člana«. Vendar se v hlepenju po hitrosti, učinkovitosti in sposobnosti ne zavedamo, da s takimi vrednotami zapadamo v totalitarizem, ki se mu istočasno na besedni ravni na vso moč in na ves glas odpovedujemo.

Treba bo torej narediti temeljni premik. Če hočemo uporabljati besednjak Jezusovega evangelija, se govorjenje o bratstvu med vsemi Jezusovimi učenci ne more skladati z načeli

učinkovitosti sodobne družbe. Družba Jezusovih učencev je učinkovita na drugačen način. V tej družbi nihče ni izključen. Nihče ni nedobrodošel. Nihče ni »najšibkejši člen«.

Če v resnici hočemo biti Jezusovi, potem moramo poiskati način življenja in delovanja, v katerem ne bo »najšibkejših členov«. V katerem bodo tudi ljudje, ki so omejeni v svojih telesnih, duševnih in duhovnih sposobnostih, postali polnopravni člani občestva. V katerem ne bo izključenih zaradi dejavnikov, ki niso posledica prostovoljne odločitve posameznika.

S knjžico, ki jo imate v rokah, je torej pred nami dokaj zahtevna naloga: v naših cerkvah moramo ustvariti pogoje, ki bodo tudi ljudem, ki so kakorkoli gibalno, slišno ali kako drugače ovirani, omogočili čim bolj polno sodelovanje pri življenju naših skupnosti. Vem, da bomo morali včasih preseči ovire, ki se nam zdijo nepremostljive. Po drugi strani pa, ali je kaj tako velikega, da tega ljubezen ne bi mogla preseči?

Konec koncev se znajdemo pri Jezusovi prvi in največji zapovedi: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« Ali ob tej zapovedi sploh obstaja še kaka ovira? Mislim, da ni nobene ovire več. Potrebno je samo še poiskati poti, kako bomo morebitne ovire premostili. Zgoraj omenjeno načelo najšibkejšega člana se bo obrnilo. Najšibkejši člen ne bo več posameznik, ki tega ali onega ne zna ali ne zmore, najšibkejši člen bo stanje v Cerkvi ali družbi, ki posamezniku ne omogoči polnega sodelovanja pri življenju občestva.

Iskreno upam, da bo knjižica, ki jo imate v rokah, pripomogla k temu, da bomo odstranjevali ovire, ki ljudem z omejitvami v različnih sposobnostih omogočajo čim bolj polnovredno sodelovanje pri življenju naših skupnosti. V tem življenju namreč ne sme biti »najšibkejših členov«, ampak morajo biti samo bratje in sestre.

STANISLAV ZORE,
nadškof

GOSPOD, NIMAM ČLOVEKA ...

Misijonarka ljubezni, mati Terezija, je v svojih spominih zapisala: »*Bog nas je ustvaril, da bi bili ljubljeni po njegovi ljubezni in ne, da bi bili uničeni po svojem sovraštvu ... Njegova pota so lepa pota ...*« Že apostol Pavel nam v pismu Galačanom (6,2) daje lep zgled, kako spolniti Gospodovo postavo: »*Nosite bremena drug drugemu in tako boste izpolnili Kristusovo postavo.*« V teh besedah je veličina služenja in svetost vernega človeka, krščansko razumevanje in uresničevanje ljubezni in resnice.

Na tem svetu je množica zdravih in bolnih ljudi, ko eni hodijo in se preHITEVAJO, drugi zopet opazujejo vrvež in z očmi iščejo ter prosijo za sočutje in pomoč. Mnogi izmed njih celo preklinjajo svojo nesrečo in zdravje zdravih. Mnogokrat pa se celo uresničuje izpoved bolnega človeka iz evangeljske pripovedi »O ozdravljenju v kopeli Betésda« (Jn 5,7), »*Gospod, nimam človeka, ki bi me dal v kopel ...*«

Na tem svetu so na prvi pogled vsi obrazi enaki, pa kljub temu se pogosto zgodi, da posameznik s svojimi problemi ostaja sam, da »*nima človeka ...*«. V čem je bilo bistvo ozdravljenja v Betésdi? Jezus ozdravi bolnega ne samo njegove bolezni, ampak tudi njegove glavne bolečine, »*da nima človeka ...*«.

Največja bolečina sodobnega sveta je, da ljudje s svojimi boleznimi in problemi pogosto ostajajo sami. Biti čisto sam s svojo boleznijo pa pomeni boleč občutek nepripadnosti, izključenosti, nikamor spadati, nikogar imeti. Kot da bolnik, invalid, revež nikomur ni potreben in se nihče več ne zmeni zanj. Mnogi tekajo mimo in ne opazijo človeka z njegovimi posebnimi potrebami in bolečinami, kot da smo se vsega tega že navadili.

Toda Jezus ravna drugače. Vidi tistega z največjo bolečino v srcu, ki je zaradi svoje bolezni osamljen in od vseh zapuščen.

TEMELJNE SMERNICE

INVALIDI/INVALIDNOST V SVETEM PISMU

Marijan Peklaj, Marjan Lampret

Bolezni ogrožajo človekovo življenje, da se v bolečinah in zapuščenosti sprašuje, ali ni to morda že začetek konca, ali pa je vendarle še upanje in se bo vrnila moč in z njo sposobnost za delo ter priložnost za veselje nad življenjem. Zaskrbljenost in spraševanje, sočutje, vpitje od bolečin in potrpežljivo prenašanje nadlog ter zaupanje v pomoč od zgoraj, vse to je del svetopisemskega sporočila. V navdihljenih knjigah nikakor niso zapisane samo zapovedi in prepovedi, poleg misli na veselje ali kazen onstran meje groba je v njih tudi marsikakšna koristna misel za življenje na tem svetu. Odslikavajo življenje na zemlji, človekovo delo in praznovanje, a tudi njegovo sprijemanje s težavami, kamor spadajo bolezni in raznovrstne invalidnosti.

Judovske svete knjige – Stara zaveza

Seveda so svetopisemski pisci otroci svojih časov in kultur, zato so vprašanja in odgovori o vzrokih za gobavost, božjast, slepoto, gluhost in ohromelost ter o načinih zdravljenja v okviru tedanjih spoznanj. V Svetem pismu pa je v ospredju spraševanje o Bogu, ki je Stvarnik in Gospodar sveta in človeškega rodu. Bog ni mogel ustvariti sveta z boleznimi in telesnimi prizadetostmi; v začetku je moralo vse biti dobro in lepo, torej tudi sami zdravi in krepki ljudje. Dejstvo pa je, da je svet, ki ga poznamo, nepopoln. Od tod misel, da sta človeško trpljenje in nemoč v zvezi s krivdo. Upor proti Stvarniku na začetku in osebni prestopki vsakega človeka ter njegova nezvestoba in zatekanje k lažnim božanstvom,

to naj bi bil vzrok za človekovo bedo. Toda ali je zadeva res tako preprosta, da bi morali iz boleznin in nesreč sklepati na grešno preteklost ljudi, ki trpijo? In nasprotno, ali moramo iz zdravja, moči in bogastva sklepati na to, da so taki ljudje Bogu všeč in brez krivde? Tudi v judovski sveti knjigi, ki ji kristjani pravimo Stara zaveza, se na več mestih pokaže, da to ne more držati.

V Jobovi knjigi se srečamo z možem, ki je bil pravičen, usmiljen in vdan Bogu, pa je vseeno izgubil premoženje, otroke in nazadnje še telesno zdravje. Trije prijatelji mu skušajo dopovedati, da je gotovo zelo grešil in naj se pokesa in spokori, on pa trmasto trdi, da je nedolžen in da je Bog do njega krivičen. Na koncu ga Bog sam pohvali pred prijatelji in ga po hudi preizkušnji nagradi z zdravjem, dolgim življenjem, družinsko srečo in bogastvom. Iz tega bi mogli sklepati, da človekova prizadetost in bolezen nista nujno kazen za krivdo, ampak ima pri tem Bog kak poseben načrt. V Jobovi knjigi je nakazano, da mora človek pač skozi preizkušnje, da se utrdi v zvestobi Bogu. Job se bori, da bi ponovno našel Boga in bolezen je bližnjica do Njega. Sicer pa je človek premajhen, da bi mogel prodreti v skrivnostne božje načrte. Ob svojem času bo trpeči človek, ki je kreposten in vdan Bogu, doživel božjo dobroto in srečo. Molvec v psalmu 73 ugotavlja, da so pogosto ravno hudobni in krivični ljudje zdravi, krepki in bogati. Vernik pa naj se ne pusti zavesti videzu, temveč naj tudi v težkem položaju vztrajno zaupa v Boga.

V Mojzesovi postavi naletimo tudi na to, kako sam Bog, ki je sklenil zavezo s svojim ljudstvom, skrbi za vse uboge in odrinjene ter zahteva, naj Izraelci izkazujejo spoštovanje do socialno šibkih in prizadetih ter jim pomagajo nositi breme življenja. V poglavju, kjer je prvič zapisana zapoved o ljubezni do bližnjega, ki jo je pozneje Jezus postavil tesno zraven zapovedi, da je treba ljubiti Boga z vsem srcem, stoji tudi

tale vrstica: »Ne preklinjaj gluhega in slepemu ne nastavljaš spotike; boj se svojega Boga; jaz sem Gospod« (3 Mz 19,14). S svojim imenom torej Bog jamči za dostojanstvo gluhih in slepih. Lahko smo prepričani, da sta ta dva predstavnika vseh, ki so zaradi kake telesne ali duševne prikrajšanosti pri ljudeh brez srca deležni posmeha in zapostavljanja, ker se ne morejo učinkovito braniti. V istem besedilu Bog govori o skrbi za razne skupine revežev. Invalidi so nekoč vsekakor povečini spadali med berače in bili odvisni od sočutja zdravih in krepkih sodobnikov. Sam Bog se torej zavzema in s kaznijo grozi tistim, ki nočejo razumeti, da so duševno in telesno prizadeti vredni spoštovanja in ljubezni v dejanju. Bog jamči zanje in jih varuje. Kakšen je bil ideal dobrega vernika, smemo sklepati iz Jobovih besed, ko zagovarja svojo nedolžnost pred tožniki: »Slepemu sem bil oko in kruljavemu noga« (Job 29,15).

V psalmih, molitvenih pesmih Stare zaveze, lahko zaznavamo, kako so bolniki in drugi trpečí ljudje nekoč razumeli svoj položaj pred neskončnim Bogom. Bogu so se bližali kot nevredni prosilci, zato pogosto priznavajo svoje grehe in prošijo za odpušcanje:

*»Nič zdravega ni na mojem mesu zaradi tvoje togote,
ni miru na mojih kosteh zaradi mojega greha« (Ps 38,4).*

Vendar so tudi z velikim zaupanjem klicali Boga na pomoč:

»Jaz pa sem nesrečen in ubog, o Bog, hiti k meni.

Ti si moja pomoč in moj rešitelj. Gospod, nikar se ne mudi« (Ps 70,6).

Ko ne bi imeli vere, da je Bog dober in usmiljen, se ne bi obračali nanj s takim ganljivim zaupanjem. Ko prerok napoveduje veselje in razkošje mesijanskega časa, pravi:

»Tedaj bodo spregledale oči slepih,

gluhim se bodo odprla ušesa.

Tedaj bo hromi skakal kakor jelen,

jezik nemega bo vriskal« (Iz 35,5–6).

Torej se preroku kaže božja prihodnost kot rešitev iz vseh nadlog, ki boleče zaznamujejo sedanje bivanje, prihodnost plesa in vriskanja.

Jezus in Nova zaveza

Jezus dopolnjuje Mojzesovo postavo. Ni dovolj, pravi, da jo spolnimo po črki, najvažnejša je ljubezen do bratov in sester, ljubezen, s katero nas ljudi obsipa Oče, naj v nas rodi konkretne sadove v sočutju in pomoči ljudem, ki potrebujejo pozornost, spoštovanje in zavest, da niso pozabljeni. Jezus s svojim zgledom odkriva, kako v resnici Bog gleda na ljudi. Jude, rojake, s katerimi se srečuje, uči o Bogu in jim s svojim ravnanjem tega Boga, ki mu pravi Oče, tudi pokaže. Poln je sočutja in drzne si prekršiti kak predpis, da pomaga; na primer na sobotni dan ozdravi moža s suho roko, z roko se dotakne gobavca. Res so Jezusovi čudeži, ko ozdravlja, dokazi, da po njem dela sam Bog, a je njegov odnos do prizadetih ljudi najprej iskreno sočutje in želja pomagati. Pri srečanju z gobavcem je evangelist zapisal: »*Zasmilil se mu je, iztegnil je roko, se ga dotaknil in mu rekel: »Hočem, bodi očiščen««* (Mr 1,41). Evangelisti ne govorijo pogosto o Jezusovih čustvih, vendar se iz vsega njegovega ravnanja vidi, kako mu gre za človeka. Ko je slepi berač Bartimaj kričal za njim, ko je šel Jezus mimo v Jerihi, naj mu pomaga, so hoteli učenci nesrečnika utišati, Jezus pa »*je obstal in rekel: 'Pokličite ga!'*« (Mr 10,49) In z besedo je iz slepega naredil videčega. Veliko obsedenih je osvobodil njihovih spon, da so se lahko vrnili v normalno življenje v družbi. Ni videl samo znamenj boleznih in pohabljenosti, ozdravljal je celotnega človeka, odpuščal grehe in klical k veri. Reševal je tiste grešnike, ki so se svoje zadolženosti pred Bogom zavedali, svaril pa tiste, ki so o sebi mislili, da so brez greha.

Izredno lep je opis dogodka, ko je Jezus v neki hiši učil svoj nauk o božjem kraljestvu in se je nabralo toliko ljudi, da

nihče ni mogel priti do Jezusa. Tedaj so prišli štirje možje in prinesli na nosilih ležečega hromega človeka. Na vsak način so ga hoteli takoj spraviti pred Učitelja. Splezali so na streho, tam naredili odprtino in spustili, najbrž z vrvmi, nosila z nepokretnim človekom naravnost pred Jezusa. Jezus je v tem dejanju videl in cenil njihovo vero. Tedaj je rekel ubožcu na nosilih: *»Človek, odpuščeni so ti tvoji grehi«* (Lk 5,20). Za invalida je to dovolj, notranje ozdravi. Da potrdi dejstvo, da je Bog, da odpušča in ozdravlja vsakega, ki vanj veruje, pa stori še tisto, kar okolica pričakuje, da invalida ozdravi njegove telesne prizadetosti. Navzočim teološkim strokovnjakom pa so bile te besede bogokletje, saj le Bog lahko odpušča grehe. Jezus tega ni zanikal, a šele tedaj je vrnil hromemu telesno zdravje in moč, da bi takrat in danes razumeli, kdo je Jezus v resnici (prim. Mr 2,1–12). Hoče ozdraviti celotnega človeka, ne samo njegovega telesa.

Ob primeru sleporojenega je Jezus jasno zavrnil staro teorijo o neposredni zvezi med grehom in boleznijo ali invalidnostjo. Učenci ga vprašajo: *»Rabi, kdo je grešil, on ali njegovi starši, da se je rodil slep?«* Jezus je odgovoril: *»Ni grešil ne on ne njegovi starši, ampak da se na njem razodenejo Božja dela«* (Jn 9,2–3). Celotno poglavje pa je namenjeno temu, da ob vrnitvi vida slepemu človeku Jezus poučuje o resnični luči, ki naj razsvetli duhovno temo.

V Jezusovi zapuščenosti tisto noč po zadnji večerji in v vsem telesnem in dušnem trpljenju naslednji dan, dokler ni izdihnil na križu, je ena sama solidarnost z brati in sestrami, ki doživljajo nemoč, zapuščenost in trpljenje. In vendar je Jezus že na križu zmagal nad hudobijo, lažjo in smrtjo, ker je vso to strahoto sprejel z ljubeznijo do Očeta in do ljudi. Tako je do kraja izpolnil Očetov načrt. Ko je vstal iz groba, so učenci na njegovem telesu videli rane od žebeljev in sulice. V Jezusovem trpljenju, smrti in njegovi zmagi nad smrtjo

je trdni temelj upanja za človeka, ki se sprašuje, ali je sploh vredno živeti.

Po prejemu Svetega Duha na binkošti je zaživela krščanska skupnost v zavesti, da je zmagoslavni Učitelj z njimi. Nadaljevali so njegovo delo, oznanjali in ozdravljali. Pravzaprav so verovali, da on sam ozdravlja po apostolih. Berača, ki je bil od rojstva hrom, so prinašali pred tempeljska vrata, da bi tam beračil. Prišla sta apostola Peter in Janez in tudi od njiju je berač pričakoval kak drobiž. Peter pa mu je rekel: »*Srebra in zlata nimam, dam ti pa, kar imam: v imenu Jezusa Kristusa, Nazarečana, hôdi!*« (Apd 3,6). Zaupali so torej v Jezusovo ime in njegovo božjo moč, ne vase. Tako so kristjani nadaljevali Jezusovo delo usmiljene ljubezni.

In potem?

Jezus je vstal iz groba. Kristjani v svoji veri razumejo, da je v njem sam Bog pokazal, da je močnejši od vsega hudega, neskladnega z zamislijo o čudovitem svetu, kakršen je moral biti ob stvarjenju. Iz evangelijev dobimo vtis, da je Jezus pomagal stotinam ljudi: ozdravljaj, vračal vid in sluh, podarjal ljudem čilost na duši in na telesu. Vendar Jezus ni ozdravil vseh, še naprej so po ulicah beračili slepi in hromi ljudje, številni so zaradi svoje duševne ali telesne prizadetosti umirali zapuščeni in pozabljeni. Tudi apostoli, ki so že v času Jezusovega zemeljskega delovanja v Palestini dobili nalogo, da podobno kot Jezus oznanjajo božje kraljestvo in ozdravljajo, in so po binkoštih, ko se je začela krščanska skupnost širiti po svetu, sicer mnoge ljudi s Kristusovo močjo čudežno vrnili v svet zdravih in močnih, a to je bila le kapljica vode v puščavi. Svet se ni vidno spremenil. Sveti Janez pa je v svojem videnju nebes slišal tudi tele besede o ljudeh, ki so na zemlji izkusili veliko hudega: »... *in Bog bo obrisal vse solze z njihovih oči*« (Raz 7,17). Te besede, ki so vzete iz Izaija (25,8), se pred koncem Svetega

pisma ponovijo: »*In obrisal bo vse solze z njihovih oči in smrti ne bo več, pa tudi žalovanja, vpitja in bolečine ne bo več. Kajti prejšnje je minilo*« (Raz 21,4). To je tolažba za vernike, ki nestrpnost pričakujejo dopolnitve odrešenja. Ko bo Jezus Kristus drugič prišel, bo tega nepopolnega sveta s hudobijo, bolečinami in smrtjo konec. To je veličastno videnje o novem nebu in novi zemlji.

Sporočilo Nove zaveze ne pravi, naj kristjani Kristusov drugi prihod pričakujejo s prekrižanimi rokami. V tem vmesnem času hoče Bog delovati po svojih vernikih. Dobili so »*ново zapoved*«, da bi se ljubili med seboj: »*Kakor sem vas jaz ljubil, tako se tudi vi ljubite med seboj!*« (Jn 13,34) Jezus Kristus hoče, da se že v tem našem svetu, v katerem ne manjka krivic in zapostavljanja, uresničuje božje kraljestvo. Apostoli v svojih pismih poudarjajo, da mora biti ljubezen konkretna, ne zgolj v besedah. Apostol Jakob na primer naroča, naj verniki tako ravnajo, kakor Judje, ki so skozi streho spustili invalida pred Jezusa s prošnjo, naj ga reši (prim. Jak 5,13–16). Če hočemo razumeti, to pomeni najrazličnejše stvari: od tega, da komu, ki je negotov pri hoji, ponudimo svojo roko ali ramo v oporo, do tega, da sestavljamo pobude in predloge za potrebne izboljšave zakonov v korist invalidnim osebam. Tako konkretno delovanje pomeni verovati v novo nebo in novo zemljo.

DIAKONIJA – TEMELJNO POSŁANSTVO CERKVE¹

Peter Andrejčák

Na temelju bibličnega učenja bi krščanska Cerkev lahko in morala svoje poslanstvo uresničevati na treh področjih: liturgija – molitev, martirija – pričevanje o Bogu, diakonija – služba bližnjim.

O diakoniji in diakoničnem delu kot o humanitarni, človekoljubni pomoči prizadetim mislimo predvsem na prostor delovanja evangeličanske Cerkve in njenih posameznih cerkvenih občin ali gmajn. Novodobna diakonija ima svoje korenine v nemško govorečih deželah, kjer se je diakonija razvila do te mere, da so se v njih instituirale diakonične ustanove (bolnišnice, domovi za starejše, invalide, otroke, centri socialno-materialne pomoči itd.), v katerih se uresničuje Jezusov poziv k pomoči sočloveku in k ohranitvi človekovega dostojanstva.

Ime »diakonija« izhaja iz posvetnega okolja, kjer je to primarno pomenilo »strežba pri mizi«, sekundarno pa lahko govorimo o »skrbi za življenje«. Podobno se beseda »diakonija« uporablja tudi v Svetem pismu, v Novi zavezi na poimenovanje službe pri mizi in skrbi za življenje.²

Nemški profesor praktične teologije Heinz Wagner govori o diakoniji kot o »nauku ljubezni Jezusa Kristusa in o službi ljubezni njegovih učencev v cerkveni občini in v svetu«. Iz slednjega je razvidno, da diakonija, diakonično delo Cerkve

---

¹ Po Filo, J.: Diakonika, Bratislava 2005 pripravil in dopolnil mag. Peter Andrejčák, evangeličanski duhovnik.

² »Marta pa je imela s postrežbo veliko dela. Pristopila je in rekla: »Gospod, ti ni mar, da me je sestra pustila sámo streči? Reci ji vendar, naj mi pomaga!« (Lk 10,40); »Mar mu ne bo rekkel: 'Pripravi mi kaj za večerjo, prepaši se in mi strezi, dokler jem in pijem, nato boš ti jedel in pil!« (Lk 17,8).

mora vedno ostati in biti tudi praktično delo, pripravljeno s konkretnim delovanjem biti v pomoč konkretnim ljudem, ki so »siromašni«, tako materialno kot tudi telesno in duševno. Cerkev mora za takšne ljudi ne le moliti, ampak mora biti tudi delujoča na področju diakonije – pomoči siromašnim, kajti le tako Cerkev ostaja v svetu živa in le tako se ne diskvalificira iz njega, ampak v njem tudi aktivno in tvorno sodeluje. Znano geslo ustanovitelja meniškega reda benediktincev, Benedikta iz Nursije »Ora et labora« govori o poslanstvu Cerkve in posameznikov, ki so njen del in kateri ne le molijo, ampak so vedno tudi pripravljene za dobrobit sočloveka nekaj narediti. V okviru diakoničnega dela to pomeni, narediti nekaj za druge ljudi, ki so zaradi materialnega pomanjkanja, telesnih ali duševnih okvar zdravja potisnjeni na rob trenutne družbe.

Kot navaja profesor Wagner, ima diakonija v vsakem obdobju in v vsakem času znamenja konkretnosti, človeškosti in aktualnosti. Po leksikonu evangeličanske teologije³ je diakonija orodje službe Jezusove Cerkve brez geografskih omejitev. Dodajamo še, da diakonija prakticira in uresničuje svojo službo ne glede na konfesionalno, politično, družbeno ali drugo pripadnost človeka.

Pomembno prepoznavno znamenje sedanje (tudi in še posebej evangeličanske) diakonije je njena misijonska dejavnost in usmeritev, katera v zadnjih desetletjih veliko prispeva k zблиževanju verstev v smislu poglobitve ekumenskega soglasja v svetu. To je rezultat predvsem hitro rastočih socialnih problemov v deželah tretjega sveta, kjer konfesionalno različne Cerkve nastopajo skupaj, združene v okviru ekumenskega gibanja kot ena Cerkev, ki je in poskuša biti solidarna z vsemi siromašnimi. »Kristjani, ki po zgledu matere Terezije iščejo najbolj siromašne med siromašnimi, postajajo posnemanja vredni zgledi modernega sledenja Kristusu. S tem, da ostajajo

---

³ Evangelisches Kirchenlexikon I, 850.

s temi, ki so žrtve pomanjkanja, dokazujejo, da je Bog podaril možnost rešitev izgubljenemu svetu in da se to v enaki meri dotika duševnega kakor tudi telesnega pomanjkanja.«⁴

Ob vsem tem je diakonična služba brez zahtevanja kakršne koli nagrade, plačila ali povračila. Kajti »nagrada« za verujočega, ki je aktiven v diakoniji, je že v tem, da »obdarjeni dojame motivacijo darovalca, vero v troedinega Boga in jo sprejme za svojo.«⁵ Govorimo torej o prostovoljskem delu, ki naj bi bil v vsaki človekoljubni organizaciji, usmerjeni v pomoč potrebnim, eden izmed stebrov njenega delovanja.

V nadaljevanju se bomo osredotočili na temelje diakonične službe, ki jo krščanstvo vidi v življenju, predvsem pa v delovanju Jezusa Kristusa, katerega poslanstvo je bila skrb za siromašne. Tudi danes v tej Jezusovi službi za drugega najdemo odgovore na mnoga vprašanja, ki se nanašajo na socialne probleme družbe.

Predvsem dva odlomka iz Svetega pisma neposredno obravnavata temo diakonije. To sta: prilika o usmiljenem Samarijanu⁶ in prilika o končni sodbi.⁷

Usmiljeni Samarijan

Tedaj je vstal neki učitelj postave, in da bi ga preizkušal, mu je rekel: »Učitelj, kaj naj storim, da dosežem večno življenje?« On pa mu je dejal: »Kaj je pisano v postavi? Kako bereš?« Ta je odgovoril: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega srca, z vso dušo, z vso močjo in z vsem mišljenjem, in svojega bližnjega kakor samega sebe.« »Prav si odgovoril,« mu je rekel, »to delaj in boš živel.« Ta pa je hotel sebe opravičiti in je rekel Jezusu: »In kdo je moj bližnji?« Jezus je odgovoril: »Neki človek je šel

⁴ Filo, J.: Diakonika, Bratislava 2005, s. 3.

⁵ Item, s. 4.

⁶ Lk 10,25–37.

⁷ Mt 25,31–44.

iz Jeruzalema v Jeriho in je padel med razbojnike. Ti so ga slekli, pretepli, pustili napol mrtvega in odšli. Primerilo pa se je, da se je vračal po tisti poti domov neki duhovnik; videl ga je in šel po drugi strani mimo. Podobno je tudi levit, ki je prišel na tisti kraj in ga videl, šel po drugi strani mimo. Do njega pa je prišel tudi neki Samarijan, ki je bil na potovanju. Ko ga je zagledal, se mu je zasmilil. Stopil je k njemu, zlil olja in vina na njegove rane in jih obvezal. Posadil ga je na svoje živinče, ga peljal v gostišče in poskrbel zanj. Naslednji dan je vzel dva denarija, ju dal gostilničarju in rekel: 'Poskrbi zanj, in kar boš več porabil, ti bom nazaj grede povrnil.' Kaj se ti zdi, kateri od teh treh je bil bližnji tistemu, ki je padel med razbojnike?« Oni je dejal: »Tisti, ki mu je izkazal usmiljenje.« In Jezus mu je rekel: »Pojdi in ti delaj prav tako!«

Prilika o usmiljenem Samarijanu poudarja dejstvo, da prava vera v odrešenje in poslušnost Kristusu neločljivo vsebuje tudi usmiljenje in skrb za tiste, kateri to resnično potrebujejo. Ljubezen do Boga je hkrati tudi ljubezen do drugega.

Novo življenje in milost, ki ju podarja Kristus, rodi ljubezen in usmiljenje do tistih, kateri so v stiski in prizadeti (materialno, telesno ali duševno). Poslanstvo verujočega pa je ravnati po ljubezni Svetega Duha, ki jo nosi v sebi in ne dovoli, da bi mu lastno srce postalo brezčutno.

Tisti, ki se razglašajo za kristjane, njihovo srce pa je brezčutno za trpljenje in potrebe drugih, jasno dokazujejo, da v njih ne obstaja večno življenje.

Sodba ob koncu časov

»Ko pride Sin človekov v svojem veličastvu in vsi angeli z njim, takrat bo sédel na prestol svojega veličastva. Pred njim bodo zbrani vsi narodi in ločil bo ene od drugih, kakor pastir loči ovce od kozlov. Ovce bo postavil na svojo desnico, kozle pa na levico. Tedaj bo kralj rekel tistim, ki bodo na desnici:

'Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta! Prejmite v posest kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta! Kajti lačen sem bil in ste mi dali jesti, žejen sem bil in ste mi dali piti, tujec sem bil in ste me sprejeli, nag sem bil in ste me oblekli, bolan sem bil in ste me obiskali, v ječi sem bil in ste prišli k meni.' Tedaj mu bodo pravični odgovorili: 'Gospod, kdaj smo te videli lačnega in te nasitili ali žejnega in ti dali piti? Kdaj smo te videli tujca in te sprejeli ali nagega in te oblekli? Kdaj smo te videli bolnega ali v ječi in smo prišli k tebi?' Kralj jim bo odgovoril: 'Resnično, povem vam: Kar koli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.' Tedaj poreče tudi tistim, ki bodo na levici: 'Proč izpred mene, prekleti, v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angelom! Kajti lačen sem bil in mi niste dali jesti, žejen sem bil in mi niste dali piti, tujec sem bil in me niste sprejeli, nag sem bil in me niste oblekli, bolan sem bil in v ječi in me niste obiskali.' Tedaj bodo tudi ti odgovorili: 'Gospod, kdaj smo te videli lačnega ali žejnega ali tujca ali nagega ali bolnega ali v ječi in ti nismo postregli?' Tedaj jim bo odgovoril: 'Resnično, povem vam: Kolikor niste storili enemu od teh najmanjših, tudi meni niste storili.' Ti pojdejo v večno kazen, pravični pa v večno življenje.«

Odlomek govori o Jezusu kot o sodniku. Sodbo bo izvedel nad »vsemi narodi«, kar pomeni nad vsem zemeljskim ljudstvom.

Jezus bo ljudi sodil po njihovih delih in življenju. To velja tako za tistega, ki je v svojem življenju sledil božjemu zakonu in pravilom, kakor tudi za tistega, ki še ne pozna Svetega pisma. Obe skupini bosta sojeni po enaki božji pravičnosti.

Tu se torej ne govori o veri v Boga kot o merilu, po katerem bo sodba potekala, ampak se upošteva le tisto, kar človek dela, kako v življenju ravna. Upošteva se to, kar je človek naredil, ampak ne za Jezusa samega, ki ga pozna le ena skupina – ve-

rujoči, s čimer bi že na začetku bila določena nagrada oziroma kazen za tiste, ki Jezusa še ne poznajo, ampak za slehernega, ki se je znašel v gmotni, duševni in telesni stiski.

RAZUMEVANJE INVALIDNOSTI V 21. STOLETJU⁸

Cveto Uršič

Pred nekaj leti sem prebral zanimiv članek, v katerem je avstralski profesor psihologije pojasnjeval, zakaj proučuje vprašanja, povezana z invalidnostjo. Članek je nastal kot odgovor na »provokacijo« kolegice, ki se ji ni zdelo razumljivo, da se ukvarja s problemi, ki zadevajo samo majhno skupino ljudi – ali ne bi bilo koristneje, da bi svoj raziskovalni čas namenil bolj splošnim temam, ki bi bile koristne za vse oziroma vsakogar? Avtor je pojasnil, da vprašanje pravzaprav odraža stališče, ki je zelo pogosto v skupnosti: Invalidnost je nekaj, kar se lahko zgodi drugim ljudem, to ni tema, ki bi bila naša, skupna, in praviloma ni povezana z »menoj« in meni bližnjimi. Zato je bila njegova prva reakcija jeza, bes. Poskusil ji je razložiti občutje tistega, ki se sooča z invalidnostjo v svoji družini, ko ga na primer profesor telovadbe v šoli razjezi z besedami »za invalida pa res ni potrebno, da telovadi«. Želel je, da bi razumela 'krivico', ki se dogaja številnim ljudem, ki so 'izločeni' iz skupnosti oziroma obravnavani 'drugače' samo zato, ker ne morejo hoditi ali se gibljejo na drugačen način (s pomočjo invalidskega vozička, bele palice ipd.), ker ne vidijo ali slišijo na enak način kot večina drugih.

Kdo je invalid?

Na vprašanje: »Kdo je invalid?«, bi dobili veliko različnih odgovorov. Nekdo bi rekel, da je tisti, ki uporablja invalidski

---

⁸ Pri pripravi tega poglavja sem uporabljal kot vir članek, ki sem ga napisal leta 2004: Invalidnost je tema, ki zadeva vsakogar: (Cerkev vseh in za vse), in je bil objavljen v: ŠTUPNIKAR, Jože (ur.). Ljubezem je vez popolnosti: z roko v roki – evropsko leto invalidov: [zbornik VI. simpozija zdravstvene pastorele], (Zbirka Zdravstvena pastoralna, 6). Ljubljana: Družina, 2004, str. 11–20.

voziček. Drugi bi rekel, da so to slepi ali gluhi. Tretji bi povedal, da imajo sorodnika z motnjo v duševnem razvoju itd. Vsakdo izmed njih ima prav.

Invalidi so ljudje z motnjami v duševnem razvoju, z okvaro vida (slepota in slabovidnost), z okvaro sluha (gluhota in naglušnost), z okvaro sluha in vida (gluhoslepota) in gibalno ovirani ljudje, ki jih različne ovire v okolju tako omejujejo, da ne morejo enako kot drugi polno in učinkovito uživati vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin.⁹

Invalidnost torej danes razumemo v kontekstu človekovih pravic – tako slovenska ustava, številni mednarodni dokumenti in seveda tudi Sveto pismo. V družbi namreč ne sme biti nihče diskriminiran zaradi invalidnosti oziroma morajo biti vsakomur »zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na invalidnost«.¹⁰

Ko torej razumemo invalidnost v okviru človekovih pravic in zato kot temo, ki zadeva vse nas, moramo opozoriti, da pri srečevanju z invalidi pogosto naredimo dve napaki. Na eni strani vidimo invalide kot homogeno skupino ljudi, ki ima podobne težave. Vendar to ni res! Tako kot vsi ljudje so tudi invalidi posamezniki s svojimi zgodbami in svojimi individualnimi problemi, ob tem pa ima vsaka skupina invalidov še svoje posebne potrebe. Ovire, s katerimi se soočajo slepi, so povsem drugačne kot tiste, ki spremljajo življenje težko telesno prizadetih, spet nekaj drugega je živeti z gluhoto in nekaj povsem tretjega imeti motnjo v duševnem razvoju. In vendar vse te ljudi »uvrščamo« med invalide! Druga pogosta napaka je, da k invalidu pristopamo zgolj

---

⁹ Prirejeno po Konvencija o pravicah invalidov, 1. člen

¹⁰ 14. člen Ustave Republike Slovenije.

kot k usmiljenja in pomoči potrebnemu. Seveda je sočutje na mestu, in to predvsem ko gre za odnos, v katerem oba, invalid in jaz sam, nekaj dajeva in sprejemava. Zelo narobe pa je, če invalida obravnavamo kot objekt in namesto njega odločamo o tem, kaj je zanj dobro in kaj ne. Pred časom sem prebral stavek, v katerem je veliko resnice: »Če ste mi prišli pomagat, lahko kar odidete. Če pa vidite mojo borbo kot del vašega življenja, potem bomo morda lahko skupaj nekaj naredili.« Zato naj ponovim: invalidnost je treba razumeti v kontekstu človekovih pravic – tu pa že stopamo tudi v svet krščanskega dojemanja sočloveka.

V Sloveniji je približno 12-13 % celotnega prebivalstva invalidov oziroma ljudi z večjo telesno okvaro in imajo težave zaradi stanj, podobnih invalidnosti.

Z drugimi besedami povedano, v Sloveniji je skoraj četrta milijona ljudi, ki zaradi slepote ali slabovidnosti, gluhotе ali naglušnosti, telesne prizadetosti ali motnje v duševnem razvoju potrebujejo tehnične in druge pripomočke, prilagojeno okolje ali pomoč druge osebe. In če vemo, da so del te skupine tudi starejši ljudje, ki imajo zaradi starostnih sprememb podobne težave kot invalidi, nadpovprečno majhni ali veliki ljudje, starši z majhnim otrokom v vozičku itd. – potem nenadoma vidimo, da med verniki pravzaprav prevladujejo invalidi oziroma ljudje, ki se soočajo s stanjem, podobnim invalidnosti!

Kakšna naj bo dobra praksa Cerkev na Slovenskem v odnosu do invalidov?

Najprej velja poudariti, da invalidi niso oziroma jih ne bi smeli obravnavati kot posebno skupino vernikov, ki potrebujejo posebno obravnavo! Temu se moramo na vsak način izogibati. Aktivnosti v župniji naj izhajajo iz temeljnega svetopisem-

skega sporočila, da smo vsi ustvarjeni po božji podobi, da smo bratje in sestre in s tem poklicani k bratstvu, kot je zapisal papež Frančišek v poslanici ob svetovnem dnevu miru, 1. januarja 2014. Tako tudi priporočila niso nekaj posebnega, nadstandardnega.

Drugič, na glas je treba povedati, da si Cerkev zelo prizadeva za zaščito človeškega življenja od njegovega spočetja do naravne smrti, zato moramo z vsem spoštovanjem in ljubeznijo poskrbeti za zaščito kakovosti tega življenja in za enake možnosti pri vključevanju v vse dejavnosti Cerkve. Naslednji korak pa je, ljudi pripraviti do tega, da se zavejo, da imajo nekateri posebne potrebe in da se vprašajo, kaj bi želeli, če bi bili na njihovem mestu. Sveto pismo nam jasno sporoča: »... *kar hočete, da bi ljudje storili vam, tudi vi storite njim*« (Mt 7,12). Nato pa sledi konkretno delo. Vsakomur je treba omogočiti prihod in dostopnost do vseh verskih objektov (cerkva, veroučnih učilnic, spovednic itd.). Gre torej za dostopnost, ki terja prilagoditve v fizičnem okolju. Enako, če ne še bolj pomembno, je zagotoviti dostopnost božjega oznanila in cerkvenega nauka (na primer dostopnost obredov za gluhe itd.). Pri tem gre za dostopnost, ki terja spremembe v sporočanju in sporazumevanju. Tako na primer mati mladostnika z zmerno motnjo v duševnem razvoju, ki je aktivna v župniji in med drugim uči verouk, opozarja: »Otroke z motnjami v duševnem razvoju je treba vključiti v versko vzgojo v župniji, in to k rednemu verouku – ne samo fizično, ampak tudi s pripravo tem, učbenikov, učnih gradiv. Trenutno je za njih poskrbljeno v posebnih skupinah – torej so izločeni iz vrst vrstnikov.«

Nadalje velja beseda: Kar naredimo v dobro invalidov, naredimo v dobro vseh vernikov, v dobro vseh ljudi! Odstranitev npr. grajenih ovir, kot so to lahko stopnice (naredimo še klančino), ne koristi samo invalidom, temveč tudi starejšim, ki težko hodijo po stopnicah in tudi staršem z npr. otroškimi